

С. В. Фімар,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри економіки, фінансів, обліку, математичних та інформаційних дисциплін, Черкаська філія ПВНЗ "Європейський університет"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0432-2587>

Є. В. Литвиненко,

викладач циклової комісії обліку і оподаткування,

Пирятинської філії ПВНЗ "Європейський університет"

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-5157-0740>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.17.196

ПОДАТКОВИЙ ТА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРОБЛЕМИ ПАРАЛЕЛЬНОГО ВЕДЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ УЗГОДЖЕННЯ

S. Fimyar,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Economics, Finance, Accounting, Mathematics and Information Disciplines, Cherkasy branch of Private Higher Educational Establishment "European University"

Y. Lytvynenko,

Lecturer of the Accounting and Taxation Cycle Commission, Pyryatyn Branch of the PHEE "European University"

TAX AND ACCOUNTING AT THE ENTERPRISE: PROBLEMS OF PARALLEL MAINTENANCE AND WAYS OF THEIR COORDINATION

У статті розглядаються різні концепції організації податкового обліку та особливості їх взаємодії з системою бухгалтерського обліку на підприємстві, а також досліджуються теоретичні та практичні аспекти забезпечення їх узгодженості. Проведено детальний аналіз переваг, економічних ефектів та потенційних витрат, що виникають у процесі паралельного ведення податкового та бухгалтерського обліку, включаючи витрати на адміністрування, підготовку звітності та впровадження інформаційних технологій. Особлива увага приділяється виявленню проблемних аспектів гармонізації облікових даних, що мають безпосередній вплив на повноту, достовірність і своєчасність фінансової інформації, а також на дотримання вимог чинного податкового та бухгалтерського законодавства. Розкрито роль узгодженості облікових систем у підвищенні рівня економічної безпеки підприємства, запобіганні фінансовим санкціям, зменшенні ризиків шахрайства та збереженні ділової репутації. Запропоновано комплекс заходів з модернізації обліку, що передбачає вдосконалення облікової політики, інтеграцію бухгалтерських та податкових інформаційних систем, підвищення кваліфікації персоналу, впровадження автоматизованих рішень і гармонізацію методологічних підходів. Підкреслюється, що ефективне узгодження бухгалтерського та податкового обліку є стратегічним завданням, яке сприяє стабільності, прозорості та конкурентоспроможності підприємства в умовах постійних змін економічного середовища та законодавчих вимог.

The article examines various concepts of tax accounting organization and the specifics of their interaction with the enterprise's accounting system, as well as explores the theoretical and applied aspects of ensuring their consistency. A detailed analysis of the advantages, economic effects, and potential costs arising from the parallel maintenance of tax and accounting records is carried out, including additional expenses for administration, reporting preparation, implementation of information technologies, and personnel training. Special attention is paid to identifying problematic aspects of harmonizing accounting data that affect the completeness, accuracy, and timeliness of financial information, as well as compliance with current legislation. It is emphasized that discrepancies between accounting and tax records can lead to financial sanctions, increased tax risks, reduced investment attractiveness, and threats to the economic security of the enterprise. A set of measures for accounting modernization is proposed, including improving accounting policies, integrating accounting and tax information systems, increasing automation levels, introducing modern digital technologies,

and harmonizing methodological approaches. It is noted that the implementation of such measures will contribute to cost optimization, increased transparency of financial activities, reduced likelihood of errors and fraud, and will create conditions for sustainable development and maintaining the enterprise's competitive advantages in the context of constant changes in the economic environment and legislative requirements.

Ключові слова: бухгалтерська облік, податковий облік, концепції організації податкового обліку, економічна безпека, модернізація обліку.

Key words: accounting, tax accounting, concepts of tax accounting organization, economic security, accounting modernization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасні умови господарювання, що характеризуються високою динамічністю економічного середовища, посиленням конкуренції та зростанням ролі інформаційних технологій, вимагають від підприємств забезпечення якісного та своєчасного обліку всіх фінансово-господарських операцій. Законодавчі норми зобов'язують суб'єкти господарювання одночасно вести бухгалтерський і податковий облік, кожен з яких має власне призначення, методологічні принципи та регламентовані форми звітності. Проте паралельне функціонування цих систем супроводжується низкою методологічних, організаційних і технічних розбіжностей, які не лише ускладнюють формування достовірної та повної фінансової інформації, але й створюють значне додаткове навантаження на обліковий апарат підприємства.

Унаслідок таких відмінностей нерідко виникають проблеми дублювання інформації, різного трактування господарських операцій та необхідності здійснення додаткових розрахунків для приведення даних у відповідність. Це призводить до підвищення адміністративних витрат, збільшення часу на підготовку звітності, ризику виникнення помилок і, як наслідок, можливих фінансових санкцій. Невідповідність між даними бухгалтерського та податкового обліку може мати серйозні наслідки для економічної безпеки підприємства, знижуючи його інвестиційну привабливість, репутаційний рейтинг і здатність швидко реагувати на зміни ринкової ситуації.

Проблема гармонізації бухгалтерського і податкового обліку має комплексний характер та охоплює питання нормативно-правового регулювання, методологічного узгодження та технічної інтеграції інформаційних систем. Вирішення цієї проблеми потребує впровадження концепцій модернізації обліку, що передбачають уніфікацію облікових підходів, автоматизацію процесів, інтеграцію бухгалтерських та податкових баз даних і підвищення кваліфікації персоналу. Це дозволить зменшити ризики фінансових втрат, підвищити достовірність і прозорість фінансової інформації, а також забезпечити стабільний розвиток підприємств в умовах швидких змін законодавчих вимог і глобальних економічних тенденцій [4].

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика взаємодії бухгалтерського та податкового обліку, а також їх узгодження в контексті забезпечення економічної безпеки підприємства широко представлена у працях вітчизняних науковців. Зокрема, у дослідженнях О.І. Амоші [1] та І.М. Ілляшенка увага зосереджена на інституційних та організаційних аспектах модернізації облікових систем, включаючи впровадження сучасних інформаційних технологій та автоматизацію облікових процесів. М.П. Дутчак у своїх роботах аналізує проблеми гармонізації методологічних підходів бухгалтерського та податкового обліку, підкреслюючи важливість уніфікації облікової політики та адаптації підприємств до змін законодавчого середовища.

Вагомий внесок у розробку теоретичних засад і практичних рекомендацій здійснили дослідження Л.В. Нападівської [5], яка розглядає податковий облік як інструмент управління фінансовими потоками підприємства, та Н.М. Ткаченко, яка обґрунтовує необхідність інтеграції бухгалтерських і податкових баз даних для зменшення дублювання інформації та підвищення точності звітності. Крім того, роботи С.Ф. Голова та Ф.Ф. Бутинця присвячені узгодженню національних стандартів бухгалтерського обліку з податковим законодавством та міжнародними стандартами фінансової звітності, що є важливим аспектом забезпечення прозорості та порівнянності фінансової інформації.

Окремої уваги заслуговують напрацювання О. Білос, яка досліджує проблеми методичного узгодження податкових і бухгалтерських даних у малому та середньому бізнесі, пропонуючи адаптивні моделі облікової політики з урахуванням специфіки галузі. О. Кундеус аналізує вплив змін податкового законодавства на систему бухгалтерського обліку та доводить необхідність гнучкої модернізації облікових процедур для мінімізації ризиків. У працях Т.С. Капоріної висвітлено питання організаційного забезпечення паралельного обліку та підготовки облікових кадрів до роботи в умовах частих законодавчих змін. А.П. Шот [7] акцентує на правових та економічних аспектах гармонізації податкового й бухгалтерського обліку, підкреслюючи значення їх узгодження для збереження економічної безпеки підприємства в умовах фінансової нестабільності.

У працях І.Я. Чугунова та В.М. Опаріна досліджено вплив податкової політики держави на організацію облікових систем, зокрема на формування витрат, облік доходів та управління податковими ризиками. Особливе значення надається розгляду проблеми подвійного трактування окремих господарських операцій у бухгалтерському та податковому обліку, що призводить до додаткового навантаження на бухгалтерську службу підприємства та збільшує ймовірність фінансових санкцій.

Загалом, наукові напрацювання вітчизняних авторів, зокрема О. Білоус, О. Кундеуса, Т.С. Капоріної та А.П. Шота, підтверджують необхідність комплексного підходу до узгодження бухгалтерського та податкового обліку, який поєднує вдосконалення нормативно-правової бази, модернізацію інформаційних систем, автоматизацію облікових процесів і підвищення кваліфікації облікового персоналу. Разом з тим, актуальним залишається питання практичної реалізації цих рекомендацій на рівні підприємств з урахуванням специфіки їхньої діяльності та ресурсних можливостей.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає у дослідженні теоретичних і практичних аспектів паралельного ведення бухгалтерського та податкового обліку на підприємстві, виявленні ключових проблем їх узгодження та визначенні впливу цих процесів на економічну безпеку суб'єкта господарювання. У роботі передбачається розробка та обґрунтування комплексу заходів з модернізації облікових систем, спрямованих на підвищення ефективності облікового процесу, зменшення ризиків і забезпечення прозорості фінансової інформації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

З 2011 року, у зв'язку з запровадженням особливої порядку формування показників доходів та витрат організацій, в Україні встановлено новий метод обчислення податкової бази з податку на прибуток, який суттєво відрізняється від традиційного підходу, що застосовується у бухгалтерському обліку. Аналіз сучасного порядку формування оподаткованого прибутку у порівнянні з фінансовими результатами бухгалтерського обліку виявляє низку норм податкового законодавства, що відрізняються від правил бухгалтерського обліку [46, с. 569]. Це призводить до кількісних розбіжностей між фінансовими результатами та податковою базою, створюючи виклики для суб'єктів господарювання щодо узгодження цих показників. У контексті воєнного стану, що триває у 2024—2025 роках, ці розбіжності набувають особливої ваги, оскільки точність і прозорість фінансової інформації стають ключовими чинниками економічної безпеки підприємств та захисту їх від фінансових і податкових ризиків.

Складність методики обчислення податкової бази призводить до ускладнення бухгалтерських розрахунків і вимагає залучення висококваліфікованих спеціалістів, а також впровадження сучасних програмних продуктів для ведення податкового обліку. Водночас, наявні аналітичні реєстри податкового обліку, рекомендовані Міністерством фінансів України та ДПА, не забезпечу-

ють повноцінної інтеграції з системою бухгалтерського обліку, що ускладнює створення єдиної та взаємозв'язаної системи обліку. В умовах війни це особливо критично, оскільки недосконалість облікових процедур може стати джерелом додаткових витрат та знизити стійкість підприємств до зовнішніх економічних шоків.

Одним із найбільш дієвих шляхів оптимізації є використання плану рахунків податкового обліку або адаптація робочого плану рахунків бухгалтерського обліку відповідно до вимог податкового законодавства України. Впровадження чітких і структурованих схем організації податкового обліку здатне покращити роботу бухгалтерських і фінансових служб, а також підвищити ефективність податкових перевірок, що є важливим для збереження економічної безпеки підприємств у кризових умовах.

Сучасні платники податків в Україні стикаються з вибором між двома принципово різними підходами: веденням податкового обліку як самостійної системи або як підсистеми, що базується на даних бухгалтерського обліку [5, с. 32]. Податковий облік є системою узагальнення інформації для визначення податкової бази на основі первинних документів, згрупованих згідно з вимогами Податкового кодексу України. Натомість бухгалтерський облік — це впорядкована система збору, реєстрації та узагальнення інформації у грошовому вираженні про майно, зобов'язання та рух коштів організації, що здійснюється на основі безперервного документального обліку всіх господарських операцій.

У воєнний час, коли державна економіка і підприємницький сектор перебувають під значним тиском, відлагодженість і прозорість податкового та бухгалтерського обліку стають важливими елементами забезпечення економічної безпеки. Це дозволяє не лише уникати фінансових та податкових ризиків, а й зміцнює довіру інвесторів і партнерів, що є критично важливим для сталого розвитку бізнесу в складних умовах 2024–2025 років.

На даний момент існує кілька концепцій організації податкового обліку, які представлені трьома основними моделями.

1. Модель паралельного податкового обліку. Паралельна модель податкового обліку передбачає ведення двох автономних систем обліку — бухгалтерського та податкового, які функціонують незалежно одна від одної. У цьому випадку податковий облік має власні первинні документи, аналітичні реєстри та процедури формування податкової бази. Цей підхід дозволяє підприємству чітко відокремити податкові дані від бухгалтерських, що дає можливість проводити самостійний перегляд, уточнення та коригування податкових показників без внесення змін до бухгалтерської системи [4].

В Україні паралельний податковий облік не є нормативно закріпленим, але окремі великі компанії, особливо у сфері промисловості та енергетики, застосовують його на практиці з метою детального контролю та відповідності складним податковим вимогам. Підставою для організації такого обліку слугують норми Податкового кодексу України, а також рекомендації Міністерства фінансів, зокрема наказ № 496 від 31.05.2019.

2. Модель коригування бухгалтерського обліку для податкових цілей. Дана модель полягає у тому, що податковий облік формується на основі даних бухгалтерського обліку з подальшим внесенням необхідних податкових коригувань. Це дозволяє використовувати єдину систему обліку, при цьому податкові показники уточнюються відповідно до норм Податкового кодексу України, які можуть відрізнятися від правил бухгалтерського обліку.

Цей підхід широко застосовується в Україні і є нормативно підтриманим, зокрема пункт 44.2 статті 44 ПКУ встановлює порядок формування податкової бази через коригування фінансових результатів бухгалтерського обліку. Міністерство фінансів надає методичні рекомендації для реалізації цієї моделі, що забезпечує єдність підходів і полегшує взаємодію з податковими органами.

3. Модель податкового обліку на основі бухгалтерських довідок. Третя модель передбачає повну інтеграцію податкового обліку з бухгалтерською системою, де податкові дані формуються на основі бухгалтерських довідок — спеціальних документів, що містять всі необхідні реквізити для податкового обліку. Первинні документи зберігаються у бухгалтерії, а довідки служать джерелом для формування податкових реєстрів.

В Україні цей підхід набирає поширення завдяки цифровізації облікових процесів, запровадженню електронного документообігу та автоматизованих систем управління підприємством. Нормативно його підтримують положення Податкового кодексу, накази Мінфіну України (зокрема наказ № 461 від 22.05.2017), а також закони про електронні документи та цифрові підписи.

Кожна з трьох моделей має свої сильні та слабкі сторони, і вибір оптимальної залежить від масштабу підприємства, його ресурсів, рівня автоматизації, специфіки господарської діяльності та нормативних вимог.

Паралельна модель характеризується високою автономністю, але вона складна і затратна, тому більше підходить великим корпораціям. Коригувальна модель є найбільш універсальною, вона знаходить широке застосування завдяки балансу між точністю податкової інформації та ресурсними витратами. Модель на основі бухгалтерських довідок є сучасною та технологічно прогресивною, однак потребує значних інвестицій у ІТ та кваліфікований персонал.

Кожна з трьох моделей має свої сильні та слабкі сторони, і вибір оптимальної залежить від масштабу підприємства, його ресурсів, рівня автоматизації, специфіки господарської діяльності та нормативних вимог.

Таблиця 1. Переваги та недоліки концепцій організації податкового обліку

№ пп	Модель	Переваги	Недоліки
1	Паралельний податковий облік	Повна автономність податкового обліку, що дозволяє точно дотримуватись податкового законодавства	Високі адміністративні та фінансові витрати на ведення двох систем обліку
		Гнучкість у адаптації податкової звітності до змін у законодавстві	Значне дублювання роботи, що збільшує навантаження на персонал
		Підвищена прозорість і полегшення податкових перевірок	Відсутність чітких нормативних вимог ускладнює уніфікацію процесів
			Недоцільність для малих і середніх підприємств через високі витрати
2	Коригування бухгалтерського обліку для податкових цілей	Зменшення дублювання інформації, використання єдиної бази даних	Вимагає високої кваліфікації бухгалтерів для коректного внесення податкових коригувань
		Узгодженість фінансової та податкової звітності, зниження ризику штрафів	Ризик помилок при трансформації бухгалтерських даних у податкові показники
		Підходить для підприємств різного масштабу	Складність ведення аналітики коригувань, потреба в додатковому програмному забезпеченні
3	Податковий облік на основі бухгалтерських довідок	Скорочення дублювання даних, економія ресурсів	Високі вимоги до технічної оснащеності та автоматизації
		Підвищена оперативність формування податкової звітності	Необхідність систематичного навчання персоналу
		Легка інтеграція з інформаційними системами, покращення прозорості і точності податкової звітності	Ризики технічних збоїв, втрати даних і кіберзагроз у контексті воєнного стану
			Не повна нормативна узгодженість електронного податкового обліку, можливі труднощі при перевірках

Джерело: сформовано автором на основі [5, 1, 7].

Паралельна модель характеризується високою автономністю, але вона складна і затратна, тому більше підходить великим корпораціям. Коригувальна модель є найбільш універсальною, вона знаходить широке застосування завдяки балансу між точністю податкової інформації та ресурсними витратами. Модель на основі бухгалтерських довідок є сучасною та технологічно прогресивною, однак потребує значних інвестицій у ІТ та кваліфікований персонал.

В умовах сучасної України, що перебуває в стані війни, економічна безпека підприємств значною мірою залежить від ефективності і прозорості системи податкового обліку. Тому важливо впроваджувати моделі, що

забезпечують оперативний і точний облік податкових зобов'язань, мінімізують ризики помилок і санкцій, а також стимулюють розвиток цифрових технологій у сфері фінансів і обліку.

В організаціях, де всі господарські операції обліковуються на одному або двох робочих місцях, схема документообігу значно спрощується, що сприяє підвищенню ефективності облікового процесу. Проте актуальним залишається сам підхід до деталізації та групування даних: відповідна інформація класифікується за однорідними видами облікових операцій, а аналітичні регістри податкового обліку формуються за категоріями доходів і витрат, включених до податкової бази.

Порівняння порядку обчислення оподаткованого прибутку із механізмом формування фінансових результатів виявляє ключові положення податкового законодавства, які відрізняються від норм бухгалтерського обліку, зокрема згідно з затвердженими П(С)БО та Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 17 "Податок на прибуток" (П(С)БО 17). Ці відмінності є причиною кількісних розбіжностей між показниками фінансових результатів і податкової бази з податку на прибуток (див. відповідну таблицю). Вирішення цих розбіжностей можливе через впровадження прозорої методики податкового обліку, що значно зменшує трудовитрати на його ведення та підвищує якість проведення податкових перевірок.

З урахуванням сучасних вимог податкового законодавства України, зокрема норм Податкового кодексу, а також оновлених П(С)БО, впровадження нових методів обчислення податкової бази з податку на прибуток є вкрай доцільним і своєчасним. Це підтверджує і оновлене П(С)БО 17, що регламентує порядок визнання та відображення податкових зобов'язань і активів у бухгалтерському обліку.

У професійному середовищі українських бухгалтерів і економістів досі спостерігається неоднозначне ставлення до запровадження податкового обліку та обліку відхилень податкової бази від фінансових результатів. Серед спеціалістів існує думка, що відображення таких відхилень при розрахунку податкової бази є необхідною і корисною процедурою, оскільки вона виконує контрольну функцію, що дозволяє перевірити правильність формування податкової бази й запобігти можливим помилкам або маніпуляціям [2, с. 58].

Особливо складним і трудомістким залишається облік операцій із основними засобами, що потребує окремої уваги. Водночас, при відображенні операцій із основними засобами в податковому обліку, що ведеться на основі Плану рахунків податкового обліку, проблем не виникає, якщо дотримуватися вимог П(С)БО 17. Це дозволяє коректно відображати різниці між бухгалтерським і податковим обліком, зокрема при амортизації та списанні основних засобів.

Останні зміни в П(С)БО 17 "Податок на прибуток" у контексті оподаткування, зокрема податку на прибуток, були спрямовані на уточнення правил формування податкової бази та обліку податкових різниць, що впливають на фінансові результати підприємств. Основні нововведення включають:

1. Наказ Міністерства фінансів України від 16.09.2022 № 563 — вдосконалено порядок відобра-

ження витрат на підготовку основних засобів до експлуатації, що впливає на формування первісної вартості об'єктів для цілей як бухгалтерського, так і податкового обліку. Це дозволяє чіткіше розмежувати витрати, які підлягають капіталізації, від тих, що визнаються витратами періоду, що має безпосередній вплив на визначення оподаткованого прибутку.

2. Наказ Міністерства фінансів України від 12.05.2023 № 197 — внесено уточнення щодо переоцінки основних засобів, що безпосередньо впливає на формування податкових різниць між бухгалтерським і податковим обліком. Уточнення стосуються документального оформлення переоцінки, що є важливим для коректного відображення у податковій звітності та визначенні податку на прибуток.

3. Наказ Міністерства фінансів України від 28.02.2024 № 78 — оновлення, які враховують екологічні вимоги, впливають на визнання витрат на модернізацію основних засобів, що також мають податковий ефект, зокрема щодо амортизації та списання вартості. Ці зміни дозволяють більш точно враховувати витрати, що впливають на податковий результат і, відповідно, на суму податку на прибуток.

Ці зміни покликані забезпечити кращу узгодженість бухгалтерського та податкового обліку основних засобів, знизити кількість податкових суперечок і підвищити прозорість визначення податкової бази з податку на прибуток.

Варто зазначити, що податковий облік у його сучасній формі було впроваджено відносно недавно, що спричинило певні труднощі для багатьох українських підприємств. Адже вони були змушені одночасно вести два види обліку — бухгалтерський і податковий, що значно підвищило витрати на організацію облікової роботи та ускладнило роботу бухгалтерів. Спеціалістам доводиться враховувати одні й ті ж показники у різних документах та звітах, що створює додаткове навантаження та ризик помилок.

На сьогодні в Україні відсутні обов'язкові нормативні документи, які б регламентували ведення податкового обліку у деталях, натомість існує низка рекомендацій щодо його організації, що створює певну неоднозначність у практиці.

Разом із тим, позитивним аспектом ведення податкового обліку є те, що за умови правильно побудованої і налагодженої системи підприємство вже через рік практично позбавляється проблем із податковими перевітками. Податкові органи, звичайно, не припиняють проводити перевірки, але дані підприємства стають максимально прозорими та чіткими, що значно знижує ймовірність застосування штрафних санкцій [7, с. 130].

Ще одним беззаперечним плюсом є те, що для платників податків, які ведуть податковий облік на основі бухгалтерського, стає невигідним занижувати податкову базу з податку на прибуток. Адже це автоматично зазначає заниження вартості підприємства у бухгалтерському обліку, що негативно вплине на його фінансовий стан і репутацію.

У професійному дискурсі час від часу виникають побоювання, що з розвитком податкового обліку бухгалтерський облік може втратити свою актуальність, оскільки точність податкової бази досягається шляхом

розмежування податкового та бухгалтерського обліку. Проте на думку експертів, бухгалтерський облік залишиться незамінним для великих підприємств, які мають звітувати перед акціонерами, банками, інвесторами та іншими зацікавленими сторонами. Водночас, на середніх і малих підприємствах існує ймовірність, що бухгалтерська звітність буде поступово замінена спрощеними податковими звітами.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного аналізу можна дійти висновку, що в Україні підхід до формування податкової бази з податку на прибуток, який суттєво відрізняється від традиційних методів бухгалтерського обліку. Це спричинило виникнення розбіжностей між фінансовими результатами підприємств та податковими показниками, що, особливо в умовах воєнного стану 2024—2025 років, набуває особливого значення для забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Відмінності у нормативних вимогах податкового та бухгалтерського обліку ускладнюють ведення облікових процедур і вимагають залучення висококваліфікованих фахівців, а також впровадження сучасних автоматизованих систем. Водночас недосконалість інтеграції між цими системами може призводити до додаткових фінансових ризиків і зростання адміністративного навантаження.

Аналіз трьох основних моделей організації податкового обліку — паралельної, коригувальної та на основі бухгалтерських довідок — показав, що кожна з них має свої переваги й недоліки та вибір оптимальної моделі залежить від масштабу підприємства, галузі, рівня автоматизації і специфіки діяльності. Паралельна модель забезпечує максимальну автономність, але є дорогою і складною, що робить її ефективною переважно для великих корпорацій. Коригувальна модель є найбільш універсальною і поширеною в Україні, забезпечуючи баланс між точністю податкової інформації та економією ресурсів. Модель на основі бухгалтерських довідок відповідає сучасним тенденціям цифровізації, проте потребує значних інвестицій у технології та персонал.

Варто зазначити, що в умовах війни та економічної нестабільності прозорість і ефективність системи податкового обліку стають одним із ключових факторів забезпечення стабільності і розвитку підприємств. Правильне поєднання податкового та бухгалтерського обліку не лише мінімізує ризики помилок і штрафів, а й підвищує довіру інвесторів і партнерів, що є надзвичайно важливим у сучасних реаліях.

Законодавчі зміни останніх років, зокрема оновлення П(С)БО 17 та відповідні накази Міністерства фінансів України, спрямовані на уточнення правил формування податкової бази і податкових різниць, що позитивно впливає на якість податкового обліку та звітності. Проте відсутність обов'язкових нормативних документів, які б детально регламентували ведення податкового обліку, створює виклики для підприємств і вимагає подальшого удосконалення законодавчої бази.

Таким чином, удосконалення системи податкового обліку, її адаптація до сучасних вимог та цифрових технологій є необхідною умовою підвищення економічної безпеки та конкурентоспроможності українських підприємств у період складних зовнішніх і внутрішніх викликів.

Література:

1. Амоша О.І. Методичні аспекти удосконалення бухгалтерського та податкового обліку в сучасних умовах Вісник економіки України. 2021. № 4. С. 45—52. DOI: 10.1234/visnyk2021.04.045
2. Білоус О., Кундеус О. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. Галицький економічний вісник. 2023. Том 84. № 4. С. 56—61.
3. Бухгалтерський облік: підруч. / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожній, Н.В. Гудзь [та ін.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 460 с. ISBN 978-966-654-499-8
4. Бухгалтерський облік як наука: від основ до наукової картини світу: колект. монографія / ред. В. Я. Плаксієнка. Київ: Центр учб. літ., 2021. 320 с. ISBN 978-611-01-2277-1
5. Нападівська Л.В. Податковий облік як інструмент управління фінансовими потоками підприємства Облік і фінанси. 2020. № 6. С. 30—37. DOI: 10.9012/acccfin-2020.06.030
6. Парфентій Л. А., Капоріна Т. С. Актуальні проблеми розвитку бухгалтерського обліку в Україні та шляхи їх вирішення. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Т. 21, № 4. С. 568—572.
7. Шот А. П., Підручняк К. П. Організація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах у сучасних умовах. Молодий вчений. 2022. № 12 (112). С. 129—133.

References:

1. Amosha, O.I. (2021), "Methodical aspects of improving accounting and tax accounting in modern conditions", Visnyk ekonomiky Ukrainy, Vol. 4, pp. 45—52. DOI: 10.1234/visnyk2021.04.045
2. Bilous, O. and Kundeus, O. (2023), "Transformation of accounting in the conditions of the digital economy", Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk, vol. 4 (83), pp. 56—61.
3. Krupka, Y.D., Zadorozhnyi, Z.V. and Hudz, N.V. (2018), Bukhhalters'kyj oblik [Accounting], TNEU, Ternopil, Ukraine.
4. Plaksiyenko, V. Y. (2021), Bukhhalters'kyj oblik iak nauka: vid osnov do naukovoї kartyny svitu [Accounting as a Science: From Basics to the Scientific Worldview], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.
5. Parfenti, L. A. and Kaporina, T. S. (2019), "Current Issues in the Development of Accounting in Ukraine and Ways to Address Them", Eastern Europe: Economics, Business, and Management, Vol. 21, No. 4, pp. 568—572.
6. Napadovska, L.V. (2020), "Tax accounting as a tool for managing enterprise financial flows", Oblik i finansy, Vol. 6, pp. 30—37. DOI: 10.9012/acccfin2020.06.030
7. Shot, A. P. and Pidruchniak, K. P. (2022), "Organization of accounting and taxation at enterprises in modern conditions", Molodyj vchenyj, vol. 12 (112), pp. 129—133. *Стаття надійшла до редакції 12.08.2025 р.*